

דפים קע — קעא

רצג. מי שפרע מקצת חובו — האם חייב המלוה להחליף את השטר הראשון, או רשאי להשאירו בידו ויכתוב שובר על הסכום שנפרע?

רבי יהודה אומר: יחליף, ויכתבו לו העדים שטר אחר מן הזמן הראשון (שלא ירע כחו בטריפת משועבדים). ר' יוסי אומר יכול להשאירו ולכתוב שובר, כדי לזרז את הלווה לפרוע הכל. רב פסק שכותבים לו אחר, אבל אין כח ביד העדים לכתוב שטר חדש מן הזמן הראשון (אף לא בהסכמת שני הצדדים. תוס'), אלא רק בית-דין שיש להם כח להפקיע ממון, בכחם לעשות כן. להלכה כותבים שובר. ואולם אם המלוה רוצה להחליף, אין העדים רשאים לכתוב להם שטר אחר מהזמן הראשון, אלא בית דין בלבד, כדברי רב (ח"מ נד, א).

דף קעא

רצד. הבא לפרוע חובו שבשטר ומבקש את שטרו, ואומר לו המלוה: אבד שטרך, ואין עדים לכך — האם חייב לפרועו ויכתוב לו המלוה שובר, אם לאו?

נחלקו רבי יהודה ורבי יוסי האם כותבים שובר כשטוען אבד שטרי, אם לאו. וכן נחלקו אמוראים בדבר: רב ושמואל פסקו אין כותבים שובר, ואינו חייב לפרועו — שאין לחייב את הלווה לשמור שוברו, שמא יאבד ויתבענו המלוה שוב. ורבי יוחנן וריש לקיש פסקו כותבים שובר. וכן דעת רבא (ואף אביי קבלה. תוס') ועוד. וכן מסקנת הסוגיא. וכן הלכה. ויכול הלווה להחרים בסתם את הכובש שטרו וטוען 'אבד'. ואם טוען ודאי שלא אבד, יכול להשביע את המלוה שבועת היסת (ח"מ נד, ב).

רצה. האם השטרות דלהלן כשרים?

א. שטרי חוב ומקח וממכר המאוחרים.

ב. שטר חוב שמוכח מתוכו שלא נכתב בתאריך הנקוב בו.

א. שנינו: שטרי חוב המאוחרים — כשרים. רבי יוסי פוסל שטר חוב מאוחר, כל שאין הוכחה מתוך השטר שהוא מאוחר [שלא צויין בשטר שהוא מאוחר. וגם התאריך המצוין בו אינו חל בשבת או ביום הכפורים, כי אז היה מוכח שאינו תאריך ההלואה], כי סובר רבי יוסי 'כותבין שובר', ושמא יפרענו קודם שיגיע התאריך שבשטר, וזה לא יחזיר לו שטר חובו, שיטען אבד שטרי, ואח"כ יתבע שנית את החוב בטענה שהפרעון הכתוב בשובר הוא פרעון של חוב אחר, שהרי נפרע לפני התאריך המופיע בשטר זה. והסיקו [לפי המנהג הרווח] שאף אם כותבין שובר — שטר מאוחר כשר, שהרי יש תקנה שלא לציין זמן בשובר, ושוב אין חשש תרמית. ואף מי שלא עשה כן וכתב זמן בשובר — הוא שהפסיד את עצמו, הלכך השטר כשר.

יש אומרים שאינם כשרים אלא אם כתוב בהם שעבוד 'דאקנה'. אבל בלאו הכי פסולים אלא אם מוכח מתוכם שהם מאוחרים. ויש מכשירים בכל אופן (ע' בראשונים קנז; ח"מ מג, יב-יג; קיב, א). וישנן דעות נוספות שאין מועיל שיעבוד על נכסים שיבואו בעתיד, ולפיהן אפילו כתב

בפירושו 'דאקנה' — פסול, [עכ"פ כשהזמן הכתוב בו אינו זמן כתיבת השטר], שהרי על ידי איחור הזמן הוא נותן אפשרות לגבות שלא כדין מהנכסים שנקנו קודם לאותו תאריך (ע' בסוגיא לעיל קנז).

שטרי מקח המאוחרים — פסולים, שמא נודמנו למוכר מעות לאחר המכירה ושב ולקח את מקחו מן הקונה, ועתה יטען הקונה בשקר שקנה שוב את המקח, ומסתייע מכח שטר זה שזמנו מאוחר מזמן קניית המוכר.

אם כתוב בשטר שהוא מאוחר — כשר, ששוב אין חשש שקר, וכנ"ל (פוסקים). וכן אם הודיעו למוכר שאחרו את השטר — כשר. ויש מי שאומר שאפילו בסתמא יש להניח שהודיעו והסכים (עפ"י ש"ך).

לכתחילה לעולם אין לכתוב בשטר זמן שאינו אמיתי, משום 'מחזי כשקרא' (קעב).

ב. שטר חוב שמוכח מתוכו שלא נכתב בתאריך המצוין בו, כגון שחל אותו תאריך בשבת או ביום הכפורים — כשר, שכל שיש ספק אם הוא שטר מוקדם ופסול או מאוחר וכשר — מעמידים אותו על חזקת כשרותו. ודוקא בשטר מקוים. ויש מי שאומר שיכול להשביעו שהוא כשר (ע' חו"מ מג, יד).

דף קעב

רצו. א. שטר שנכתב זמן מה לאחר עשיית המעשה הכתוב בו — איזה תאריך יש לכתוב בו, תאריך המעשה או תאריך חתימת השטר? כיצד הדין בשטרות הקנאה ובשטרות חוב?

ב. איזה מקום יש לכתוב בשטר — מקום עשיית המעשה או מקום עשיית השטר?

א. בשטרי הקנאה כותבים את תאריך הקנין, גם אם השטר נכתב לאחר מכן. ואם אין ידוע יום הקנין, יש לכתוב את יום חתימת השטר.

לדעת רוב הראשונים, כן הוא הדין אפילו במכירה באחריות — מפני שהשעבוד חל משעת הקנין ולא משעת כתיבת השטר, ואין חשש טירפה שלא כדין. ויש מי שחולק (עב"י חו"מ מג, מהתרומה).

בשטרי חוב שיש בהם אחריות נכסים [או בסתמא, למאן דאמר אחריות טעות סופר], ויש חשש טריפה מלקוחות שלא כדין, אין לכתוב אלא את היום שבו נחתם השטר, שאם יכתוב את יום ההלואה — הרי זה שטר מוקדם ופסול (רשב"ם ועוד, ודלא כר"ח).

וכן בגט אשה, אין לכתוב אלא את יום חתימת הגט, לא יום הכתיבה ולא יום ציווי הבעל לכתוב וליתן (אה"ע קכו, ובהגר"א).

ב. יש לכתוב בשטר את מקום חתימת השטר.

א. לדעת הרבה פוסקים מזכירים בו גם את מקום המעשה (ערשב"ם; סמ"ע מג סקל"ט ועוד).

ב. גם אם מקום החתימה ומקום המעשה סמוכים, ורגילים לבוא מהנה להנה, כותבים את מקום החתימה (עתוס').